

Usynlige handlinger

DET ER TID for den faste tirsdagsgruppa. Inne på rommet vårt står fem små dyrefigurer i en ring på gulvet, og barna stiller seg opp i en liten kø. Lisa står fremst. Jeg tar hånden hennes forsiktig, smiler og ber henne sette seg der det står en hest. Hallo Ylva! Valpen på deg i dag! sier jeg til neste barn i køen og rister hånden min i liksomsmerte etter hennes kraftige high five. Det er så vidt Imran møter blikket mitt, men jeg ser smilet under kapsen når han får beskjed om å sette seg på dinosauren, hans favoritt. Nå er det Oline tur, og jeg vet hun ønsket seg hesten, så hun er allerede litt misfornøyd. Jeg har holdt av et av dyrene på plassen ved siden av meg, så i stedet for å nevne hesteønsket, spør jeg om ikke Oline kan sette seg på løven. Jeg kan trenge litt ekstra hjelp fra deg i dag! Idet jeg setter meg ned med de fire barna, banker moren til Lukas på vinduet. Hun virker stresset, peker i retning garderoben og haster tilbake til porten. Oline, kan du lede gruppa mens jeg henter Lukas? Du kan bestemme en sang! Lukas trenger litt mer tid enn vanlig i garderoben. Mor hadde glemt den faste rutinen med å kysse ham på kinnnet etter hakedeklemmen. Når vi kommer inn igjen, setter Lukas seg ned ved siden av meg. Han har nok behov for litt ekstra omsorg i dag. Vi istemmer tulleangen Oline har satt i gang, og jeg gleder meg til å vise dem dagens overraskelse.

BARNEHAGENS PRAKSIS kan virke som det mest selvsagte temaet for et pedagogisk tidsskrift. Det er i den praktiske utførelsen pedagogikken blir gjort levende. Ingen forskningsrapport, fagartikkel eller kvalitetsreform er verdt veldig mye, om det ikke kommer til uttrykk i eller påvirker de ansattes møte med barna – et fargerikt lappeteppe av kunnskap, erfaringer og improvisasjon. I løpet av få minutter gjøres utallige vurderinger, og mimikk, blick og bevegelser preger utfallet av samspillet. Et hvert ord, tilløp til latter og stemmens tonefall farger den andres oppfattelse av deg som ansatt. I tillegg er hvert eneste barn unikt og hver situasjon særegen. En didaktisk plan vil alltid være litt uferdig, det er i praksis planen settes i verk. Ingenting er selvsagt i barnehagepedagogikk.

UANSETT HVOR LENGE du har jobbet med barn, eller hvor mange studiepoeng du har, kan du sjelden forutse hvordan noe blir i praksis. Der ligger barnehagepraksisens eventyrlige og gåtefulle kjerne: De mange forvandlingene i løpet av en arbeidsdag fordrer evne til spontanitet, timing og mot til å vike fra egne planer eller forventninger til resultat. Barnehageansatte kan ikke lene seg på rutinen, for uforutsigbarhet og handling er to sider av samme sak.

«Ingenting er selvsagt i barnehagepedagogikk.»

DEN TYSKFØDTE amerikanske politiske filosofen Hannah Arendt (1906–1975) beskrev handling (*praxis*) og tale (*lexis*) som aktiviteter hvor menneskets egenart slippes fri. Det er gjennom handling og tale at mennesket blir til menneske. En handling er også en ny begynnelse – en bevegelse mot noe. Det som blir igjen i verden av våre handlinger er ikke impulsene som satte oss i bevegelse, skriver Arendt, men historiene vi har gitt opphav til. Hvordan situasjonen eller historien forløper, kommer an på akkurat deg og mennesket du har foran deg, interaksjonen mellom de to unike karakterene. Ansatte i barnehagen er handlende mennesker i ordets rette forstand. Vi må handle, her og nå. Barnas umiddelbarhet og vårt profesjonelle ansvar kaller på øyeblikkelige responser. Det er omtrent i disse øyeblikkene – når du står i en ikke-planlagt situasjon med et barn, når barnet sier eller gjør noe som overrasker, begeistrer eller forstyrrer – at din praktiske klokskap får prøvd seg. Hva gjør du når det uventede skjer? Det er summen av alle de små avgjørelsene, vurderingene og handlingene som utgjør vår pedagogiske praksis. Men hvor ofte setter vi ord på den?

DET ER NOE usynlig ved de pedagogiske handlingenes kraft. Utføres de bra, er de ikke så lette å legge merke til: Et tilsynel-

tende utrøstelig barn finner gradvis roen på et fang. En konflikt forvandles nærmest umerkelig til en ny rollelek. Et lekende initiativ blir fulgt opp, og glir flytende over i nysgjerrig utforskning. Ingenting er selvsagt i barnehagen, de ansatte må selv fortelle hva praksis er.

Dette nummeret er viet til deres historier.

Birgitte Fjørtoft, redaktør